

ПРОФЕСІЙНА ХАРИЗМА ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ-ОРАТОРА У ВИМІРАХ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ЕТИКИ

«Людина виправдовується тільки вірою в Ісуса Христа».

(Гал.2:16)

«Вільні мистецтва пасують царям і вагомим людям, їх три види: граматика, риторика і логіка»

(Равві Моше Хаїм Луцатто, 1742 р. м.Амстердам)

«Золоті яблука, інкрустовані сріблом, – правильно вибудоване мовлення».

(Мішлей, 25: 11)

Державна служба – це особлива сфера управління, це синтез науки і мистецтва, а для країн із християнською традиційною культурою – синергія в духовно-моральному, інтелектуальному вимірах, зокрема, на засадах християнської етики.

Високопрофесійний державний службовець – представник особливого соціального прошарку, активний оратор публічної комунікації, великий скарб системи державного управління у часи інфляції довіри суспільства до влади, кризи державного управління, інфляції слова, моралі, віри. Особливо це стосується політичної риторики сучасності з її маніпулятивними технологіями, негативними проявами «чорної риторики», «гнучкої етики» деяких політиків і державних службовців посттоталітарної України.

Як виявив аналіз вітчизняної та світової літератури, актуалізується практичний інтерес до понять: «культура державного службовця», «професійна харизма», «етика державної служби» тощо. Практичні потреби активізують теоретичні розвідки в осмисленні професійної харизми державного службовця-оратора на стику кількох наук: державне управління, політологія, психологія, соціологія, риторика, етика, християнська етика.

У творіннях святих Отців Церкви, у працях святителя Ігнатія Брянчанінова ми знаходимо фундаментальні богословські визначення духовної людини (лат. homo Spiritus), що покладено нами в засади професійної харизми державного службовця – християнина в ідеалі виконання ним його земної місії, як «сродної праці», за Григорієм Сковородою.

Духовна людина, за Святим Письмом, – це дім Божий, Храм Бога Живого, вмістище Божественної благодаті з «іскрою» Божою в серці, здатної до жертви любові во славу Бога, людям

* © Сагач Г. М., Мартиненко В. Ф.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

на користь, собі для спасіння у Вічності.

Харизма – це дар Божий, благодать, це виняткові генетичні й набуті здібності, якості, що дозволяють харизматичній особистості раціонально та ірраціонально (містично) впливати на людей, мати владу над їхніми серцями, умами, мати авторитетну вербальну дію, якою ця особа наділена Богом, власною творчістю, часом як результат певних обставин (інколи великих труднощів), щоб спонукати харизматичну особистість до інтенсифікації впливу в публічній комунікації, спонукати інших людей виявляти власні особливі творчі зусилля.

Спеціалісти вважають, що харизму мають усі – більшою або меншою мірою, але користуються нею, розвивають її – одиниці, обрані щасливчики, які, безумовно, є успішними людьми в мирському житті, здобувають земні лаври, але сподіваються і на Небесну винагороду від Того, Хто є кращим у Всесвіті ідеалом красномовного Учителя і Спасителя – Іісуса Христа з Його неперевершеною Нагірною проповіддю, служінням жертвою любові.

Заявлена нами тема не розглядалася в синергетичному вимірі духовно-морального, інтелектуального вимірів. Виклики XXI ст. з його «аргументом» сили зброї, а не сили духу, моралі, інтелекту, слова спонукали нас до вироблення обрисів ідеальної моделі харизматичного держслужбовця-християнина-златоуста, який свідомо відстоює інтереси держави і рідного народу.

Наш час – час апокаліптичних викликів не лише психолого-інформаційних війн, але й кривавого тероризму в різних точках планети, тому актуалізується духовно-моральний та інтелектуальний вимір цієї благородної державної служби в ім'я миру, про що нам свідчить Господь Іісус Христос всесвітньо відомою фразою: «Мир вашому дому».

Нині миротворці – особливо важливі Божі люди у всіх сферах: державної служби в політиці, дипломатії, діловій комунікації, військовій службі тощо. їх катастрофічний дефіцит не може не тривожити світову прогресивну спільноту, усіх, відданих служінню добру, миру на нашій планеті.

Якщо взяти за вихідний постулат християнський етос у сфері держслужби, то це – Божий дар особливої дії Святого Духа, Який надихає держслужбовця-оратора духом мудрості, духом християнських цінностей віри, надії, любові.

Така особистість – окремішня, суверенна в океані агностиків, часом корисливих чиновників, які обрали державну службу, як ефективний спосіб власного збагачення і задоволення амбіцій. Від таких «несродних» діячів – велика біда власній країні, суспільству, кожному громадянину, яким вони спричиняють втрати у всіх вимірах: державної безпеки, державного іміджу, духовно-моральної атмосфери в суспільстві.

Один арабський дипломат жартома заявив, що дипломати арабських країн домовилися про те, що вони ніколи ні про що не домовляться. Низьку ефективність державної служби України

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

демонструють численні факти корупційних скандалів – від вищих до нижчих ешелонів влади: мільйонні хабарі, брехливі обіцянки-цяцянки, зубожіння населення, страх людей перед майбутнім, розчарування у представниках влади тощо.

Законодавство України передбачає певні вимоги до представників державної служби: професіоналізм, патріотизм, відстоювання національних інтересів України, пріоритет прав і свобод людини і громадянина, демократизм і законність, гуманізм і соціальна справедливість, компетентність та ініціативність, чесність і персональна відповідальність за виконання службових обов'язків тощо. Науковці описують характерні риси державних службовців: інтелект, організованість, дисциплінованість, освіченість, стабільність. Описують головні якості: наявність спеціальності, знань, умінь та навичок; професійну підготовленість до виконання посадових обов'язків; відповідальне ставлення до справи; високий рівень духовно-моральної культури.

Саме духовно-моральна культура представника державної служби лежить в основі його професійної харизми, він має випромінювати потужну, конструктивну, позитивну енергію, яка магнетично впливає на оточуючих, які мимоволі підпадають під його ірраціональний вплив, ясно відчуючи цю дію позитивної, привабливої, приємної, комфортної енергії особистості, з якою не хочеться так швидко розлучатися або переривати професійні контакти.

У харизматичній духовній особистості держслужбовця позитивно оцінюється спочатку зовнішній імідж: естетика одягу, привабливість зовнішності, приємні невербальні здібності: сяючий погляд, щира посмішка, упевнений голос із приємними тембральними обертонами; бадьора і легка хода, струнка постава (краще впливають люди високого або вище середнього зросту); із мелодійними приємними інтонаційними модуляціями переконливого мовлення; зі смаком, добротю, у міру модно одягненої (жінкам дрес-код не рекомендує зайві прикраси та яскравий макіяж); із виробленим індивідуальним стилем спілкування, де немає дрібниць: від краватки до черевиків, від окулярів – до ноутбука (планшета), які не мають «різати» очей надмірністю, несмаком.

Безумовно, особливий ореол держслужбовцю-оратору створює його дар слова, інтелектуальна креативність думки, мистецтво мислити публічно, ефективно переконувати будь-яку аудиторію, зокрема, в екстремальних обставинах комунікації. Як зазначає Н. Л. Тимошенко, держслужбовцеві повинен мати високу репутацію, здатність до стратегічного бачення розвитку подій, спостережливість та вміння побачити істину там, де інші її не бачать, вміння в інформаційному потоці виділити інноваційне, критично оцінювати факти, мати широкий політичний світогляд, уміти встановлювати та підтримувати довірливі відносини, володіти державною, іноземною мовами, нормами

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

ділового етикету.

Науковці відзначають специфічні вміння держслужбовця: точно визначати пріоритети, мислити концептуально і стратегічно, працювати творчо і без надмірних емоцій, творчо і раціонально використовувати час для оперативного виконання завдань, бути стійким до стресів і працювати в екстремальних ситуаціях, бути здатним одночасно виконувати значну кількість функцій в умовах швидкоплинних змін; знати сучасні інформаційні технології, уміти використовувати їх у роботі; упевнено володіти сучасними електронними засобами. До професіограми держслужбовця включають гарну пам'ять, інтуїцію, лінгвістичні здібності, фізичну витривалість, психоемоційну стабільність, загальну культуру. Держслужбовець повинен мати оптимальний професійний імідж у поєднанні певної нормативності і потужної креативності. Жюль Кабон писав: «Не має такої професії, де було б так мало твердих правил і так багато того, основою чого є традиція, де для успіху необхідною була б велика наполегливість... де потрібна була б строга дисциплінованість і де людина повинна була б мати велику твердість характеру та незалежність розуму. Харизматичний держслужбовець-златоуст вирізняється відданістю «сродній справі» (Г. С. Сковорода), прагне створити імідж людини мудрої, добродешної, авторитетної, із аналітичним мисленням, красномовця, успішного майстра переговорів, який своїм словом активізує у присутніх позитивні установки і мотивує до вищих цінностей всезагального добра.

Харизматичний держслужбовець-християнин не повинен мати гордині, а мати гідність, достохвальність благородної професії, свідомо виконує волю Божу, прагне жити за євангельськими заповідями, сповідуючи ідеали християнської етики – Закону і Благодаті (митрополит Ілларіон).

Християнські заповіді любити Бога і ближнього він виконує чесно і жертовно, що створює йому авторитет серед колег, у соціумі. Така людина сяє внутрішнім світлом віри і благодаті, промениться сердечною доброзичливістю до ближніх, таємно полум'яніючи любов'ю до Істини, нікому не нав'язуючи свою аксіологію серця. Його істинний керманіч – Ісус Христос, який ніколи не залишає його без допомоги в бурхливих хвилях світського океану.

Така людина – тонкий психолог, мудрий дипломат, уміє розрізняти добрі, злі душі людей, обачно минаючи все негативне. Він знає Божу силу благодаті, яку прагне зберегти в собі, уникає пустопорожніх бесід, пліток, наклепів, обмовлянь і береже свій час для продуктивної творчості та ефективної праці.

Миколаївський поет Леонід Ржепецький афористично сказав про це:

*Час – вчності,
Честь – собі,
Вдячність – Долі,
Любов – людям,*

*Молитву – Господу,
Ніжність – Матері,
Вірність – коханій,
Мудрість – дітям,*

Серце – Україні!

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Харизматичний лідер суспільства належить до його еліти, бо вірою і добрими справами спасає і спасається, віддаючи духовно-інтелектуальну десятину Богу. Як віруюча людина, він знає очищаючу душу, серце, розум і тіло силу Церковних Таїнств, їхню Божественну енергію. Він свідомо служить Богу і державі у вимірах християнської етики, на засадах духовної культури.

Мовлення харизматичного оратора-держслужбовця характеризується лексикою зі смислами віри, надії, любові, милосердя, соціального захисту тощо.

Святий Дух допомагає відрізнити істинну духовну ідентифікацію людей, правдиве від неправдивого, мудро використовуючи сакральні знання Святого Письма, постулати християнської етики.

Харизматичний оратор знає про свій дар слова і дієвого впливу на людей, за що дякує Богу. Він усе життя наполегливо вчиться, удосконалюється, прагне вершин акме довершеності, наслідуючи кращі взірці світової та національної традиції. Така харизматична людина завжди позитивіст, оптиміст, екстраверт, який майстерно управляє собою, своїми почуттями, думками, бажаннями, емоціями, не піддаючись тимчасовим псевдоцінностям в ім'я вічних істин.

Аудиторія, оточення радіють цій позитивній енергії, непомітно підпадаючи під вплив авторитетного мовлення, респектабельної комунікації людини із обдаруваннями в різних сферах: науковій, державного управління, політичній, економічній, юридичній, психологічній, риторичній тощо. Його трибуна (кафедра) на духовному рівні сприймається як Цитадель Істини, мовлення – як голос правдолюбця (пророка), талановитого лідера, який спроможний укріпляти слабких, німецьких, підтримувати силу духу людей, не піддаючись звабам гріховного світу з його психоінформаційними технологіями. Харизматичний оратор може бути названий «добрим мужем», як у Біблії: «Добрий муж милостивий та позичає, удержує справи свої справедливості... У вічній пам'яті праведний буде» (Пс. 111:5, 6).

Такий «добрий муж» живе під водінням Святого Духа, який дарує своїм обранцям благодатні хвилини інсайту (божественного осяяння), які надихають до нових творчих звершень. Ось красномовні свідчення геніального Г. Сковороди: «Прокинувшись рано, коли мої думки та почуття були сповнені благоговіння і вдячності до Бога, я рушив у сад на прогулянку. І перше, що я відчув у серці, була якась розкутість, свобода, бадьорість та здійснена надія. Віддавши оцьому настрою всю свою волю й усі свої бажання, я відчув у собі незвичайний порух, що переповнював мене незнаною силою. В одну мить якась солодка злива ринула в мою душу, і від неї все моє нутро палахнуло полум'ям, здавалось, що в моїх жилах вирувала полум'яна течія. Я почав не ходити, а бігати, наче мене щось носило, я не відчував ні рук, ні ніг, так, ніби весь я був із

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

вогню, що шугав по колу. Цілий світ зник мені з-перед очей. Одне лиш почуття любові, благонадійності, спокою, вічності оживляло моє ество. Сльози струмками покотились у мене з очей і розлили по всьому тілу якусь зворушливу гармонію. Я ввійшов у себе, мовби відчув заповнення синівської любові, і з цієї миті присвятив себе синівській покорі Божому Духу». (Г. Сковорода. Вибрані твори у 2-х томах. – Т.2. – К.1991. – С).

Ось свідчення данського філософа-християнина Сьорена К'еркегора: «У цю хвилину навколо запанує тиша, подібна величній безмовності зоряної ночі, душа залишається наодинці із собою, усамітнюється від усього світу і споглядає у відкритих небесах – не великий людський образ, але щось вище, недосяжне звичайному поглядіві смертного, споглядає саму Вічну Силу, животворящу все і вся, особистість же у цю хвилину обирає чи, вірніше, визначає себе. Цю хвилину можна порівняти з урочистою хвилиною посвячення зброєносця в лицарі – душа людини ніби отримує удар з висот, облагороджується і робиться гідною Вічності. І удар цей не змінює людини, не перетворює на іншу істоту, а лише пробуджує й конденсує її свідомість і цим змушує людину стати самою собою».

Духовна харизма людей, їхня досконалість, на думку Святителя Ігнатія Брянчанінова, полягає в явному причасті Святого Духа, Який, вселившись у достойного християнина, переносить усі бажання його у Вічність. Святий Давид свідчить: «Дух Господній говорить у мені, і слово його на язиці у мене». (2 Цар.23:2). Такий держслужбовець вартий цілого війська або може його переважити.

Духовна мудрість харизматичного діяча нам вбачається в його умінні оберігати від темних сил скарбницю своєї сили, скарвенні дари Святого Духа, аби не втратити його милості. Святі Отці Церкви одностайно підкреслюють роль віри, справ віри і спасіння, явлених великими зусиллями, працею, старанністю, обережністю.

Харизматичний лідер суспільства прагне бути гідним свого часу і вічності: свято оберігає Євангельський «алгоритм» духовного життя у молитві, покаянні, милості, у Святих Таїнствах Церкви.

Душевні, духовні, інтелектуальні, тілесні ризи харизматичного діяча-християнина мають бути завжди у чистоті, у готовності прийняти «віяння тихого вітру» (Святий Ігнатій Брянчанінов). Він залишив нащадкам унікальний богословський опис дії Святого Духа у книзі «Смисл життя і смерті людини» в главі «Опис стану оновленої людини», де називає його Мандрівником, Невидимим, Наставником, Гостем, Творцем, Сильним, Діючим, Звершуючим, світлом, вогнем тощо.

Бажаємо усім охочим посісти високі державні посади, постійно плекати в собі духовну вертикаль, аби досягти бажаної цілі і достойно виконати Божу Волю, свою земну місію во славу Бога й України.